

Problemi našega tiska

V ponedeljek zvečer je bila v Društvu slovenskih izobražencev v ulici Donizetti »okrogla miza« o problemih našega tiska. Razprava se je začela nekoliko nerodno, namreč s tehnično in upravniško problematiko listov, kar se je potem hudo zavleklo, tako da je na koncu zmanjkalo časa za tisto, kar je bil pravzaprav glavni namen okrogle mize in kar je vse udeležence, pa tudi občinstvo predvsem zanimalo, namreč problem vsebine našega periodičnega tiska, problem konceptov.

V soboto zvečer pa je bila v mladinskem Kulturnem klubu istotam okrogla miza urednikov revij »Zaliv«, »Mladika«, »Dan« in »Most«, kjer so obravnavali v bistvu isto problematiko, le da je bil pou-darek bolj na konceptih.

Zlasti ponedeljkova razprava je pokazala, da je naš periodični tisk v resni krizi posebno zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, v krizi pa je na splošno tudi idejno. Neprestano dviganje stroškov zaradi podražitev tiskarskih uslug, papirja in poštne že hudo ograža obstoj skoro vseh zamejskih listov in mesečnikov. V akutni krizi so letos »Literarne vaje«, ki mislijo iziti samo v treh številkah, grozi pa jim konec. Drugi se tudi borijo kar naprej z denarnimi težavami, posebno tedniki, vendar hočejo še vztrajati, upajoč v razumevanje naročnikov in bralcev, kar zadeva višanje cene in prostovoljne prispevke za tiskovni sklad, čeprav je nevarnost, da bo prej ali slej tudi njim pošla sapa. Slišati je bilo hude pritožbe zlasti na račun mlade generacije, češ da je skoro analfabetska, ker skoraj nič ne bere, vsaj ne slovensko. Nekateri so skušali razložiti ta pojav nezainteresiranosti za slovenski tisk pri mladi generaciji na razne načine, žal pa se ni oglasil nihče od mladih, sicer pa jih med navzočimi skoraj ni bilo, kar je bilo tudi značilno.

Kot znano, je tudi zadnja številka »Zaliva« objavila anketo o naših listih v Italiji, a se je omejila pri tem le na kritiko vsebine in konceptov, o katerih na splošno sodi, da so zastareli in premalo akutni, idejno preozki in premalo svobodni. Žal pa anketa, ki je zajela le kakih deset ljudi, ni raziskala socioloških, kulturnih, gospodarskih in političnih vzrokov za to. Kritiki — tudi tisti v »Zalivu« — menijo (čeprav tega direktno ne rečejo), da bi morali delati uredniki čudeže. Dejansko pa trpijo vsi naši listi prav na kronični hibi premajhnega sodelovanja in zainteresiranosti s strani javnosti. Na Tržaškem in Goriškem živi na

(Dalje na 2. strani)

Warasch na začasni svobodi

Dunajski pogovori na mrtvi točki

Koroški Slovenci so še vedno pod globokim vtisom nezaslišanega dogodka, ki se je pripetil v petek, 21. januarja, ob 3. uri zjutraj, ko je celovška policija z akcijo, ki bi bila vredna nevarnega zločinca, aretirala glavnega tajnika Narodnega sveta koroških Slovencev, dipl. jur. Filipa Warascha. Znani, dinamični organizator političnega življenja koroških Slovencev in eden njihovih najbojevitejših predstavnikov je moral po nalogu celovškega državnega tožilstva sedeti teden dni v preiskovalnem zaporu, ker so policijske oblasti in očitno tudi državno tožilstvo jemali resno prijavo nekega 60-letnega Celovčana (piše se Güttler), po kateri naj bi mu Warasch bil 13. novembra 1976, se pravi dva dni pred zloglasnim štetjem posebne vrste, izročil v garaži Mohorjeve družbe v Celovcu razstrelivo z nalogo, da na dan štetja izvede atentat na električni transformator v Celovcu. Pri tem je še najbolj zanimivo to, da so skušali preiskovalci v to fantastično zadevo zaplesti tudi samega predsednika Narodnega sveta dr. Matevža Grilca, češ da je Warasch razstrelivo za Güttlerja dvignil iz Grilčevega avtomobila.

Warasch je bil po tednu dni pripora sicer izpuščen na začasno svobodo, kajti proti njemu se preiskava nadaljuje, sam pa je omejen v gibanju, saj ne sme brez dovoljenja sodnih oblasti zapustiti ozemlja koroške dežele. Okoliščine aretacije in sama Güttlerjeva pojava ter način, kako je o celotni zadevi pisal avstrijski koroški tisk, čedalje bolj potrjujejo prepričanje, da je šlo in da gre za navadno provokacijo z jasnim namenom, da se v javnosti onemogo-

čijo najodločnejši nasprotniki uradne avstrijske politike do manjšine, da se »ukroti« sedanje vodstvo Narodnega sveta, da dobi mlajša generacija slovenskih koroških politikov primerno »lekcijsko« in da se v slovenskih koroških množicah zaneti razdor, kar naj omogoči izvajanje načela »razdvajaj in vladaj« in temu seveda ustrezne politike.

Načrt se seveda doslej ni posrečil, kajti zavedno slovensko koroško ljudstvo je danes bolj kot kdajkoli prej enotno v obsojanju avstrijske uradne politike do manjšine in policijskih metod, vrednih totalitarnih režimov, ter v odklanjanju krivičnih manjšinskih zakonov, ki jih je bil lanskega julija izglasoval dunajski parlament.

Volja naše manjšine je prišla jasno do izraza tudi v ponedeljek, 31. januarja, ko je zvezni kancler dr. Kreisky sklical na Dunaju novo sejo kontaktnega komiteja. V avstrijskem odposlanstvu so poleg Kreiskega bili zunanji minister Pahr in predstavniki vseh treh glavnih avstrijskih strank (socialistične, ljudske in liberalne), delegacijo koroških Slovencev pa sta vodila predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Zwitter in predsednik Narodnega sveta dr. Grilc. V slovenskem odposlanstvu je bil tudi Filip Warasch in je zanimivo, kako je naslednji dan glasilo ljudske stranke Volkszeitung objavilo na prvi strani sliko, ki kaže, kako se osumljeni »terorist« rokuje s predsednikom zvezne vlade.

Na tej seji so kancler Kreisky in ostali avstrijski politiki ponovno skušali prepričati koroške Slovence, naj pristanejo na

(dalje na 3. strani)

Pred novimi političnimi težavami

Iz zadnjih živčnih polemik in medsebojnih očitkov predstavnikov političnih strank, ki direktno ali indirektno podpirajo Andreottijevo vladno, se da izluščiti, da ta v bližnji prihodnosti ne bo imela lahkega življenja. Andreotti je izredno spreten in se znajde v težavah — saj zato so ga v težkem trenutku tudi izbrali za ministrskega predsednika, ko so se vsi drugi vlekli nazaj — a vendarle bo težko za daljši čas kos vedno novim težavam in oviram, ki mu jih postavljajo na pot stranke in posamezni ambiciozni ter egocentrični politiki v njih. Predvsem pa mu postajata nevarni kronična neodločnost socialistične stranke, ki se nikakor ne more odločiti, ali naj gre s KD

po poti demokracije ali s komunistično stranko v »ljudsko demokracijo« oziroma ljudsko fronto, in pa nestrpnost komunistične stranke, ki se je bolj ali manj naveščala sedeti »v predsobi oblasti«, kot imenujejo ironični komentatorji njen sedanji položaj.

Po mnenju Berlinguerja — in v nedeljo je to spet naglasil v svojem govoru v Milanu — italijanska komunistična stranka ne pozna poti nazaj v opozicijo. Rekel je, da njegova partija sicer nima namena povzročiti krize Andreottijeve vlade, razen če bi se vlada izneverila sprejetim dogovorom; če pa bi se to zgodilo, pride v poštev (dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 6. februarja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Vera in naš čas; 10.00 Danes obiščemo...; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Rokovnjači«; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.15 Slovenske ljudske pesmi; 13.35 Klasično, a ne prerese; 14.00 Poročila; 14.05 Operete; 14.35 Lahka glasba; 15.00 Sport in glasba; 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 7. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Obletnica tedna; 9.45 Iz svetovne folklor; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.30 Poslušali boste; 11.30 Poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album; 16.20 Melodije; 17.00 Poročila; 17.05 Simfonični koncert, vodi Anton Nanut (I. del); 17.35 Lahka glasba; 18.00 Poročila; 18.05 Srečanje z zborovodji; 18.25 Zborovska glasba; 19.00 Poročila.

: : TOREK, 8. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Radio za otroški vrtec; 9.40 Iz italijanske folklor; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Deželna vina; 11.00 Prosta pot; 11.30 Poročila; 11.35 Sestanek; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Poročila; 16.00 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Simfonični koncert, ki ga vodi Anton Nanut (II. del); sodeluje basist Ivan Sancin; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Prešernov dan; 19.00 Poročila.

: : SREDA, 9. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Liki iz naše preteklosti; 9.45 Iz slovenske folklor; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Ženski liki v romanu; 11.00 Glasbena šahovnica; 11.30 Poročila; 11.40 Radio za I. stopnjo osnovne šole; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album; 16.00 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Sopranistka Ada Merni-Morico, pianist Antonio de Nicolo; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Krst pri Savici«, radijska drama, napisal Mirko Mahnič; 19.00 Poročila.

: : ČETRTEK, 10. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Nekoč je bilo; 9.40 Folklor; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Kje so moje rožice; 11.00 Popevke; 11.30 Poročila; 11.40 Radio za II. stopnjo osnovne šole; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album 16.00 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Koncert pianista Acija Bertoncija; 17.30 Kdo vam je bolj všeč; 18.00 Poročila; 18.05 Delavska gibanja; 18.20 Revija pevskih zborov; 18.35 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : PETEK, 11. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Karnajska dolina; 9.40 Zborovska glasba; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Glasbena šahovnica; 11.00 Radio za srednjo šolo; 11.20 Glasbena šahovnica; 11.30 Poročila; 11.35 Ljudsko izročilo; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Klasični album; 16.00 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Ubald Vrabec: Mala suita; 17.30 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Kulturni dogodki; 18.25 Basist Albert Miklavc; 19.00 Poročila.

: : SOBOTA, 12. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Pojdimo se glasbo; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Družina; 11.00 Lahka glasba; 11.30 Poročila; 11.35 Pratljka; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Poslušajmo spet; 17.00 Poročila; 17.05 Izbirajte;

Nevarnost za gradnjo slovenskih cest

Listi v Sloveniji, posebno »Delo«, so izrazili v zadnjem času zaskrbljenost, glede nadaljnje gradnje cest v Sloveniji zaradi pomanjkanja denarja. Sredstva v ta namen prepočasi pritekajo skupaj. »Delo« je objavilo 1. t.m. članek z naslovom »Ceste pa čakajo«, kjer piše med drugim: »Vročica tema zadnjih dni je podražitev nafte in njenih derivatov. Bolj kot morda za kurilno ali plinsko olje velja to za bencin. Vsaka podražitev bencina namreč vedno zno-va vznemiri duhove in načne večne razprave o tem, kam neki gre denar, ki ga plačujemo na črpalkah. Za zdaj lahko žal še vedno ugotovimo, da premalo tja, koder bi ga najraje videli: za naše ceste. Federacija si je pač pridržala določene pristojnosti do bencinskega dinarja, zato je vsaka nova podražitev bencina predvsem izdatnejši vir za polnjenje proračuna. V Sloveniji pa se že danes resno sprašujejo, ali bomo sploh mogli srednjeročni načrt za vzdrževanje in gradnjo magistralnih in regionalnih cest izpolniti v predvidenem roku. To se sprašujemo že zdaj, ko nista minili še niti dve leti, odkar smo ta načrt sprejeli. Položaj se je namreč zaostрил kljub nadvse uspelemu ljudskemu posojilu, na katerem smo srednjeročni cestni načrt tudi zastavili... Tako je zdaj zagotovljen de-

nar le za malo novogradenj: za hitro cesto Ljubljana - Vrhnika in za del ljubljanskih obvoznic. Mednarodne obveznosti, ki jih imamo po osimskem sporazumu in v zvezi s karavanško cesto, pa so zaenkrat še odprte, čeprav bi v resnici morale imeti prednost. Tako je za zdaj ta srednjeročni načrt, vsaj kar zadeva novogradnje, v bistvu velik korak nazaj od dosedanje razvojne dinamike.«

»Delo« potem naglašja, da se tudi na posojila ni zanašati, ker so možnosti zanje v veliki meri že izrabljene, in končno opozarja tudi na »neprijetni politični prizvok« tega vprašanja in zaključuje: »Skratka, bencinski dinar bi morali čimprej izdat-

(Dalje na 8. strani)

—o—

PLINOVOD IZ AVSTRIJE V SLOVENIJO

Po pisanju avstrijskih listov bo peljal iz avstrijske Štajerske plinovod v Slovenijo. Od glavnega plinovoda Trans-Austria Gasleitung (Prekoavstrijskega plinovoda) se bo odcepil v Weitendorfu pri Wildonu. Delovati bo začel leta 1981 in bo preko St. Ilja dovajal sovjetski plin v Slovenijo. Preskrba s plinom, je kot znano, eden glavnih problemov v prizadevanju za preskrbo Slovenije z energijo.

Pred novimi političnimi težavami

(nadaljevanje s 1. strani)

štev samo sodelovanje komunistov v vladi. To pomeni, da bo naslednji korak komunistične stranke samo vstop v vlado, ki bo nasledila Andreottijevo, neglede na to, kdaj se bo to zgodilo. Berlinguer je grozeče pripomnil, da lahko partija prepreči vsakršno drugo rešitev oziroma politično operacijo. Dal je vedeti, da se pri tem ne zanaša le na svoje članstvo, ampak predvsem na sindikate. Z jasnimi in odkritimi besedami to pomeni, da bi sprožila v takem primeru val stavk, ki bi onemogočile vsakršno vladno kombinacijo brez komunistov.

V Krščanski demokraciji so označili to za izsiljevanje. Po mišljenju krščansko - demokratskih politikov je sedanje indirektno

sodelovanje sicer potrebno, da bi premagali gospodarsko krizo z inflacijo in zagotovili javni red in varnost, vendar pa da to ne pomeni trajne pritegnitve komunistov na območje vladne večine in oblasti. Po njihovem mnenju je treba tudi v bodoče ostati pri razlikovanju med vladno večino in opozicijo, zato odklanjajo takšno vlado »narodne enotnosti«, za kakršno se zavzemajo Berlinguer in socialisti. Toda komunisti, kot rečeno, niso voljni predolgo čakati na resnično oblast. Čakajo le, da se Andreottijeva vlada izrabi in da napravi Krščanska demokracija kako napačno potezo ali da se znajde v hujših notranjih ali zunanjih težavah. Potem pa bi jo s pomočjo socialistov in kakšnih laičnih strank odrinili in sami prišli za krmilo.

Problemi našega tiska

(Nadaljevanje s 1. strani)

tisoče slovenskih izobražencev, a skoraj na prste bi lahko našteali tiste, ki čutijo potrebo, da bi v tej ali oni obliki sodelovali pri tisku, tedenskem in drugem. Tako npr. naš tisk skoraj ne dobiva pisem bravcev, kot sicer skoro ves tisk po svetu. Ljudje ne čutijo potrebe (ali pa se bojijo?), da bi zavzemali stališča do problemov notranje ali zunanje politike, do raznih pojavov doma in po svetu, da bi opozorili na kak problem itd. Taka »pisma uredništvu« so skoro v vseh listih prave bele vrane.

Na splošno velja, da kakršna je javnost oziroma narod, takšen je njegov tisk. Če je narod živ, aktiven, poln idej in načrtov, je takšen tudi tisk, če pa je apatičen pa-

siven in brezbrizen je tak tudi njegov tisk.

V ponedeljek zvečer je bilo slišati mnogo kritike, a malo pohval (razen iz ust dr. Draga Štoka, ki je upravičeno opozoril, da je pretiran pesimizem neutemeljen, saj je pravzaprav vredno čudenja, koliko se pri tako majhni narodni manjšini tiska in končno pač tudi bere). Toda večer je izzvenel vendarle v optimistično noto odločenosti, da hočemo vztrajati in ostati z našo tiskano besedo na pozicijah obrambe slovenstva in svobode, naših narodnih pravic in pluralizma. Pri tem pa je bilo tudi naglašeno, da bi morali naš tisk napraviti še bolj občutljiv za realne probleme, za resnico in za pravico do pluralizma mnenj in prepričanj.

Warasch na začasni svobodi

(nadaljevanje s 1. strani)

ustanovitve sosvetov, kot jih predvidevajo že omenjeni zakoni o manjšinah. Za Koroško naj bi se ustanovil sosvet 16 članov, od katerih bi osem imenovali obe osrednji slovenski organizaciji, osem pa tri glavne avstrijske stranke. Ta organ pa bi imel le posvetovalni značaj in bi proučeval manjšinska vprašanja v krajih, kjer je štetje iz lanskega novembra pokazalo prisotnost vsaj 25% Slovencev. Jasno je, da koroški Slovenci takšnih sosvetov ne morejo sprejeti, čeprav načelno ne odklanjajo ustanovitve mešanih organov, gremijev ali zborov za proučevanje in reševanje manjšinske problematike. Poudarjajo pa, da bi bili sosveti, kot jih skuša vsiliti zvezna vlada, pe-

sek v oči in dejansko brezpredmetni, če se prej ne izglasuje globalni zaščitni zakon za manjšino, ki naj ustreza črki in duhu 7. člena državne pogodbe in ki naj končno omogoči njegovo izvajanje. Na zadnji seji v okviru kontaktnega komiteja na Dunaju so predstavniki koroških Slovencev ob razložili prednostno lestvico manjšinskih vprašanj, kot so šolstvo, uporaba slovenskega jezika v javnih uradih, problem informacijskih sredstev, kulture in pospeševanja manjšine tudi na gospodarskem področju. Opozorili so dalje na 5. odstavek člena 7. državne pogodbe, ki se tiče prepovedi delovanja protimanjšinskih organizacij, pri čemer je mišljen zlasti prosluli koroški Heimatdienst.

Razgovori na Dunaju so potekali zelo uradno in so dejansko bili brezuspešni. Kljub temu je kancler Kreisky napovedal novo sejo kontaktnega komiteja čez 14 dni. Dne 21. t.m. pa bi se morali, po pisanju avstrijskih listov sestati na zadnji seji predstavniki treh glavnih avstrijskih strank in sprejeti zadnjo odločitev glede vprašanja ustanovitve sosvetov.

Položaj na Koroškem je torej še vedno zelo napet in doslej še nič ne kaže, da bo ta napetost kmalu popustila.

Stalno Slovensko Gledališče v Trstu
Kulturni dom

ANONIMO VENEZIANO

BENEČANKA

(La Venexiana)

Prevod	CIRIL KOSMAČ
Scena	DEMETRIJ CEJ
Kostumi	MARIJA VIDAU
Glasba	IVAN MIGNOZZI
Režija	MARIO URŠIČ

V četrtek, 10. t. m. ob 16. uri ABONMA RED H

—o—

DRUŠTVO

SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

Donizettijeva ulica št. 3 — TRST
vabi na predavanje dr. Karla Bajca

»Rešene in nerešene
uganke matematike«

v ponedeljek, 7. februarja, ob 20.15.

—o—

Zadeva Filip Warasch na Koroškem (njegova aretacija s strani avstrijske policije pod obtožbo nagovarjanja k terorizmu) je vzbudila pozornost v zahodnem tisku. O tem je poročala med drugim britanska agencija Reuter in po njej britanski in ameriški tisk, kot npr. »International Herald Tribune«.

Saharov je moč

Glavni sovjetski državni pravnik Gusev je uradno posvaril znanega disidenta in bojevnika za državljanske in človeške pravice fizika Andreja Saharova, da ga bodo sodno preganjali, če bo še ponovil svoja obrekovanja in podtikanja na račun sovjetskih oblasti. Opomnjen je bil zlasti zaradi svojih izjav, s katerimi je zavrnil obdolžitev, da so disidenti povzročili eksplozijo v vagonu podzemeljske železnice v Moskvi, in izrazil sum, da je eksplozijo izvedla tajna policija KGB, da bi diskreditirala disidente in povzročila v javnosti ogorčenje proti njim.

Ameriško zunanje ministrstvo se je s posebno izjavo zavzelo za sovjetskega disidenta Saharova, ki so mu zadnji čas sovjetske oblasti grozile in se je s posebnim pismom obrnil na ameriškega predsednika Carterja. Ta je zaradi ostre sovjetske reakcije na izjavo, češ da pomeni vmešavanje v sovjetske notranje zadeve, zadevo nekoliko omilil in se izgovoril, da je izjavo objavil neki podrejeni funkcionar brez njegove vednosti.

—o—

Pisma uredništvu:

Spoštovano uredništvo,

Z zanimanjem sem čitala vaš članek z dne 13. t.m., »Strahopetna politika degolistične Francije«.

Zdelo se mi je važno, in to brez vsake politične misli in popolnoma objektivno, da prečitam tudi odgovor predsednika G. D'Estainga, zaradi te zadeve. Članek je vzet iz časopisa »Le Monde«, edini, ki je dobesedno ponatisnil vso konferenco. Osebnost ne samo razumem, ampak tudi dodam, da vsi čutimo grozo takega dogodka, pač pa se mi zdi primordially, ker je francoska vlada tako strogo kritizirana, da vsaj lahko obrazloži dejstva, francoski pravni postopek in odgovor izraelskim družinam.

Naj še omenim, da je beseda »degolizem« v Franciji sami razlagana na sto načinov, in danes malokdo ve, kaj v praksi in resnici to pomeni. O aktualnem stanju in drugih vprašanjih so zelo zanimive knjige pisatelja A. Pierrefitta in »Francoska demokracija«, ki jo je spisal predsednik vlade.

Oprostite za moje nadlegovanje in s spoštovanjem do »Novega lista« in uredništva.

L. R. — Paris

PROSTOR MLADIH

Uspela prireditev ob 10. obletnici delovanja Finžgarjevega doma na Opčinah

V nedeljo popoldne 30. januarja se je v Finžgarjevem domu na Opčinah zbralo veliko število ljudi, ki so z veseljem sledili pestremu sporedu. V prvem delu, ki ga je neposredno prenašala slovenska radijska postaja Trst A, so se predstavili vsi trije mladi narodno zabavni ansambli. Najprej je nastopil ansambel »Najmlajši«, ki je ubrano podal osem slovenskih ljudskih pesmi. Drugi je nastopil ansambel »Zvezde«, ki je za marsikoga bil lepo presenečenje in je s svojo gotovo izvedbo navdušil pričujoče. Tudi ta ansambel je izvajal same ljudske pesmi. Tretji se je predstavil občinstvu že znani ansambel »Galebi«, ki je zelo občuteno podal nekaj najlepših Avsenikovih melodij.

V drugem delu je spet nastopil ansambel »Galebi«. Izvajal je z lepo tehnično usklajenostjo skladbe Avsenika, Dovžana,

Burnika in Kovačiča. Zelo ubrano in obetajoče je zapel tri narodne pesmi dekliški trio, ki ga sestavljajo pevke ansambla »Galebi« in »Taims«. Ves ta drugi del je bil povezan z lepimi barvnimi diapozitivi iz zbirke Toneta Bedenčiča. Spored je povezovala pri ansamblu »Najmlajši« Dunja Sošič, pri ostalih ansamblih pa Franc Poharjač.

Po prireditvi so se vsi zadovoljni in veseli razhajali z željo, da bi se podobni večeri večkrat ponovili.

—o—

Izšla je četrta številka mladinskega mesečnika »Galeb«. V njem sodeluje precej znanih literarnih imen, tako Danilo Gorinšek, Ilka Vašetova, Ludovika Kalan, Črtomir Šiškov in drugi. List prinaša tudi prav veliko nadvse simpatičnih dopisov oziroma pisem šolarjev ter je lepo ilustriran.

IZ DELOVANJA SKK

Da bi razširili med mladimi zanimanje za naš revialni tisk in da bi ga z njim seznanili, so mladi v Slovenskem kulturnem klubu priredili prejšnjo soboto srečanje z uredniki štirih zamejskih revij. Pri okrogli mizi, ki je bila v društvenih prostorih v ulici Donizetti, so sodelovali uredniki Marj Maver za Mladiko, Aleš Lokar za Most, Boris Pahor za Zaliv in Miroslav Košuta za Dan. Uredniki so na kratko orisali pot posameznih revij od ustanovitve do danes, orisali so težave, s katerimi se te revije borijo, in končno so tudi označili njihove i-

dejne obraze. Živahna razprava se je razvila predvsem ob tej zadnji točki in dokazala nujnost obstoja različnih glasov v vsaki pluralistični družbi, tako tudi v slovenski zamejski stvarnosti.

—o—

Prihodnjo soboto, 5. februarja, bo v Slovenskem kulturnem klubu družabni večer v vzdušju tabornega ognja. Odbor vabi člane, da prispevajo k veselemu razpoloženju z igrami in skeči. Začetek večera ob 19.30. Sledil bo ples.

Odgovor izvršnega odbora Slovenske skupnosti na odprto pismo KPI

Izvršni odbor SSk je imel 31.1. letos svojo redno tedensko sejo, ki jo je v glavnem posvetil krizi na tržaški pokrajini in tržaški občini.

S tem v zvezi je izvršni odbor obravnaval predloge, ki jih je SSk predložila v proučitev tako KPI in PSI na eni strani, kot KD, PSDI in PRI na drugi strani v okviru sodelovanja med strankami ustavnega loka.

Izvršni odbor SSk je v tej pogajalni fazi z omenjenimi strankami z začudenjem bral »Odprto pismo KPI Slovenski skupnosti«, ki ga je vodstvo avtonomne Federacije KPI objavilo v Primorskem dnevniku 30.1.1977.

Izvršni odbor SSk ugotavlja, da je tak način političnega dialogiranja in razgovaranja povsem neprimeren in politično nesprejemljiv. Sicer si je KPI tak način obračanja na vodstvo, oziroma na člane in somišljenike SSk že nekajkrat dovolilo. To se je npr. zgodilo pri parlamentarnih volitvah leta 1976, ko je KPI indirektno pozvala volivce SSk, naj volijo za kandidate KPI kljub temu, da je SSk predložila svojo listo.

Takšni načini političnega delovanja in vmešavanja v notranje zadeve druge stranke so primer grobega kršenja osnovnih političnih pravil v pluralistični družbi, ker so nedvomno poskus političnega izsiljevanja, ki bi moralo biti tuje korektnim političnim odnosom med strankami ustavnega loka.

Izvršni odbor SSk zato odločno zavrača tak način političnega pritiska in priblija, da bo, v želji, da se kriza na tržaški pokrajini in občini čimprej reši, imela v nadaljnjih razgovorih s svojimi političnimi partnerji pred očmi prvenstveno naslednje probleme:

1) vsesplošen narodnostni razvoj Slovencev v zamejstvu in uveljavitev slovenskih narodnostnih pravic v krajevnih ustanovah;

2) gospodarski in splošni razvoj vsega prebivalstva na Tržaškem in v deželi;

3) demokratično sožitje med tu živčima narodoma ter med Italijo in Jugoslavijo.

Pri svoji politični izbiri bo SSk upoštevala sprejetje njenih zahtev in se bo nato odločila kot svobodna, nikomur podložna stranka in ne bo nikomur nikjer »dajala en glas«, ker to ni v njeni navadi in ker ji ne gre v nobenem primeru za fragmentarne dosežke, ampak za najbolj učinkovi-

to pot, ki jo mora stalno imeti pred očmi edina slovenska stranka v Italiji.

Vsekakor bi SSk imela veliko lažjo izbiro, če bi za predsednika pokrajinskega sveta kandidiral slovenski socialist, ki bi ga SSk z veseljem podprla.

Izvršni odbor SSk nadalje meni, da KPI in PSI nista pokazali dovolj posluha za re-

Čudimo se gospe Gruber-Benco

Gospo Aurelio Gruber - Benco smo vedno spoštovali kot intelektualko, ki je nastopala, zlasti v svoji reviji »Umana«, za človečanske pravice, za strpnost, za demokratični socializem, za spoštovanje manjšin. Toda zadnje čase nas preseneča, ker se v svojih nastopih in izjavah stopnjuje v čisto drugačni smeri in se je znašla v kaj čudni družbi šovinistov. Ali smo se glede nje motili doslej, ali se je ona nenadno tako spremenila? Pustimo njeno akcijo za nabiranje podpisov za »integralno prosto cono«. Toda zdaj je v imenu tistega odbora, ki je organiziral akcijo za nabiranje podpisov, govorila v zunanjepolitični komisiji senata ce' o o »slovenski nevarnosti«, ki da preti Trstu z ustanovitvijo industrijske proste cone po osimskem sporazumu, za katerega politični del se je sicer izjavila. Govorjenje o »slovenski nevarnosti«, o »etničnem ravnotežju« (Italijani zgoraj, Slovenci spodaj, seveda) in o nevarnosti, da lahko pride na Tržaškem do »takega stanja kot v Libanonu«, močno spominja na gesla tipov in časov, ki jih imamo tržaški Slovenci v slabem spominu.

šitev odprtih slovenskih vprašanj, niti tam, je izkazalo pri odobritvi statuta za Kraško kjer bi to lahko dejansko uveljavili. To se

gorsko skupnost, kjer sta se ti dve stranki postavili proti načelom slovenskega jezika v tej skupnosti. Tudi v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu ni odnos KPI in PSI do SSk, ki jima je omogočila s svojim zadržanjem večinski odbor, takšen, da bi se ga SSk lahko veselila.

S KPI in PSI želi izvršni odbor SSk — je rečeno v zaključnem delu komunikeja — imeti dobre odnose, ampak ti odnosi morajo temeljiti na medsebojnem demokratičnem upoštevanju konkretnih in načelnih predlogov ter na konstruktivnem dialogu od Doline do Doberdoba, ne pa na takšnem političnem izsiljevanju, kakor je primer imenovanega »Odprtega pisma KPI Slovenski skupnosti«.

—o—

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA - SLOVENSKA PROSVETA
priredita

SKUPNO PREŠERNOVO PROSLAVO
v nedeljo, 6. februarja, ob 17. uri
v Kulturnem domu v Trstu

Sodelujejo:

mešani zbor Rečan iz Ljes
orkester Glasbene matice
recitatorji
gladinski zbor Glasbene matice

Vabljeni!!!

—o—

Novice

V Trstu so v teku razprodaje perila in zimskega blaga, zlasti oblek, pri čemer znašajo popusti od 10 do 40%, kar je tudi znak, da se ljudje zaradi krize le težko odločijo za nakupe, ki niso nujni. V predbožični sezoni so bili po nekaterih ocenah nakupi za 30% nižji od prejšnjih let. Pač pa se ne manjša dotok kupcev tekstila iz Jugoslavije

Vodstvo Slovenske skupnosti na Tržaškem mora sprejeti te dni težko odločitev, kakšno stališče naj zavzame pri reševanju politične krize na pokrajini in občini. Nenadno je postala Slovenska skupnost spet zanimiva in snubljena tako pri levem kot pri krščanskodemokratskem taboru, ki se sicer oba delata, da je ne poznata, kadar je ne potrebujeta, npr. pri izbiri članov v deželno komisijo za radijske oddaje.

Dr. Sonja Mašera je na ponedeljkovem občnem zboru Slovenskega planinskega društva v Trstu odložila predsedniško funkcijo, ki jo je opravljal enajst let. Toda hvaležno članstvo jo je izvolilo za častno predsednico. Novi predsednik je inž. Pino Rudež. Planinsko društvo je eno najbolj popularnih slovenskih društev v Trstu. Deluje že 30 let.

Precejšnje število poslušavcev je privabilo prvo predavanje iz ciklusa o razvoju arhitekture na Slovenskem, ki ga je pripravila Narodna in študijska knjižnica v Trstu. O predromanski in romanski arhitekturi je predaval umetnostni zgodovinar Marijan Zadnikar.

Neprijetno presenečenje so doživeli v ponedeljek gostje, ki so stopili v kak bar na skodelico kave. Morali so plačati 200 lir za skodelico pri točilni mizi, namesto dosedanjih 180. Obetajo pa še novo povečanje cene, zaradi začuda naglega dvigovanja cen surove kave. Ni še jasno, ali gre za špekulacijo izvoznih družb ali za posledico pičlega pridelka oziroma slabega vremena.

SIMPOZIJ V ORGANIZACIJI SLORI-JA

Prejšnjo soboto se je v Trstu zaključil tridnevni »Simpozij o socialgospodarskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji«. Simpozij je priredil Slovenski raziskovalni inštitut iz Trsta. Na sporedu je bilo kar 17 referatov, ki so po svoji tehtnosti vzbudili veliko pozornost. Zaradi pomanjkanja prostora bomo o poteku tega izredno pomebnega študijskega srečanja podrobneje poročali prihodnjič. Že sedaj pa moramo opozoriti bralce, da se je sim-

pozij dotaknil bistvenih vprašanj slovenske manjšine v Italiji in razgrnil marsikateri problem, ki širši javnosti doslej ni bil znan. Organizatorjem študijskega srečanja moramo k uspehu iskreno čestitati.

—o—

V soboto, 5. t. m. ob enajsti uri bo v palači Radia Trst (v dvorani v veži) tiskovna konferenca o novih šolskih oddajah radijske postaje Trst A.

Gradnik oproščen krivde

Prejšnji četrtek je bila na okrajnem sodišču v Krminu sodna razprava proti Gradimiru Gradniku, znanemu vinogradniku iz Plešivega in predsedniku goriškega dela stranke Slovenska skupnost. Obtožen je bil, da je na dan volitev junija lani na volilnem sedežu delal propagando za svojo stranko, ko je slovenske volivce pozdravljaj z »dober dan«, isto naj bi pomenila nalepka Slovenske skupnosti, ki naj bi jo Gradnik nalepil na neki avtomobil v bližini volilnega sedeža. Razprava je pokazala, da so bile te obtožbe iz trte zvite, saj obe priči, ki sta nastopili proti Gradniku, karabinjerski oficir Valentino Scagnomiglio in finančni brigadir Adriano Pavone, sploh ne poznata slovenščine in zato nista mogla objektivno presoditi, kaj pomeni Gradnikovo pozdravljanje v slovenskem je-

ziku. Predstavniki volilne komisije in volilnih sedežev ter zastopniki volivcev so na razpravi pričali ravno nasprotno in dokazali, da med volitvami Gradnik ni izvajal nikakršne volilne propagande. Prav tako je bilo dokazano, da je obtoženec v času, ko naj bi na avtomobil nalepil značko Slovenske skupnosti, bil v družbi z znancem Stanislavom in Sonjo Keber. Ko je sodišče spoznalo vsa ta dejstva, je državni pravdnik predlagal oprostilno razsodbo.

Tako se je zaključil še eden v vrsti procesov proti vidnejšim predstavnikom slovenske manjšine v Italiji in sedaj tudi že v Avstriji. V zadnjem času se je znašel pred sodiščem znani beneški narodni in politični delavec Izidor Predan, sledil mu je občinski odbornik Rafko Dolhar iz Trsta, prav te dni pa je bil obtožen napeljevanja k bombnemu atentatu tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev Filip Warasch. Gotovo je, da tovrstni procesi proti uglednim slovenskim osebnostim niso brez političnega ozadja, kar je dokaz, kako daleč lahko seže dejavnost Slovincem nenaklo-

njenih sil, ki se poslužujejo — kot nam kaže koroški primer — celo provokatorskih lažnih prič, samo da bi pred javnostjo kompromitirali slovenske politične predstavnike in s tem tudi prizadevanje Slovencev za doseg narodnostnih pravic. Oprostilne razsodbe na procesih proti Predanu, Dolharju in Gradniku pa so dokaz, da se tudi v večinskem narodu nekaj premika, saj sodijo danes ljudje, ki še imajo nacionalistične predsodke in ne računajo s prisotnostjo tudi drugojezičnih narodov v Italiji, samo še v staro šaro. Upajmo, da bodo do podobnih spoznanj prišle tudi avstrijske oblasti, kajti sodni postopek proti Waraschu, ki je nekaj dni preživel celo v preiskovalnem zaporu, pomeni pravo sramoto za avstrijsko državo, ki ne bo ostala brez odmeva v evropski javnosti.

Vsekakor pomeni oprostitev Gradimira Gradnika njegovo osebno zadoščenje in tudi zadoščenje celotne skupnosti krminskih Slovencev, ki so tako izbojevali še eno bitko v boju za priznanje svobodne uporabe slovenskega jezika. Za kroniko naj še navedemo, da sta Gradnika branila odvetnika dr. Drago Štoka iz Trsta in dr. Peter Sanzin iz Gorice.

Novice z Goriškega

V Novi Gorici poteka te dni tradicionalno srečanje malih odrov, na katerem so izralci domačega Primorskega dramskega gledališča izvedli Povšetovo priredbo Cankarjevega »Martina Kačurja«. V okviru te prireditve bodo gledalci lahko videli še eno priredbo tega dela, in sicer Tomizzovega »Idealista«. Tržaško Stalno gledališče (Teatro stabile) bo predstavo odigralo v ponedeljek, 7. februarja, v gledališču Verdi v Gorici. Vstopnice za goriško občinstvo so na voljo na sedežu SPZ v ulici Malta 2 v Gorici.

V soboto, 5. t.m., nastopita v Domu Andreja Budala v Štandrežu domači moški zbor »Oton Župančič« in moški zbor Pevskega društva iz Mirna. Oba zbora bosta zapela po deset pesmi. Pričetek koncerta je ob 20.30. Vljudno vabljeni.

Na zadnji seji sovođenjskega občinskega sveta so imenovali komisijo za šolstvo in komisijo za trgovino, sprejeli so sklep o zvišanju plače postrežnicam in nagrade knjižničarju ter potrdili sklep občinskega odbora o nagradi cerkovnikom in organistom. Svetovalci manjšine so predložili osnutek resolucije, ki obsoja sodne postopke proti pripadnikom slovenske manjšine v Italiji.

V sredo, 26. t.m., je SKPD »Mirko Filej« iz Gorice priredilo orgelski koncert, na katerem je nastopil goriškemu občinstvu že dobro znan orgelski mojster, docent na Akademiji v Ljubljani prof. Hubert Bergant. Koncert je bil v goriški stolnici, obsegal pa je same Bachove skladbe, za katere je znano, da jih prof. Bergant, ki sicer obvlada zelo širok program orgelske literature od 16. stoletja do najnovejše dobe, izvaja zelo pogosto, saj je n.p.r. v Ljubljani pred časom izvedel ciklus koncertov celotnega znanega Bachovega orgelskega dela. Koncert v goriški stolnici je obsegal naslednje skladbe: Fantazija v c-molu BWV 562, Fantazija in fuga v c-molu BWV 537, Fantazija in fuga v C-duru BWV 570, Fantasia con imitazione BWV 563, Fantasia concerto BWV 571, Fantazija in fuga v a-molu BWV 561, Fantazija v G-duru BWV 572 ter Fantazija in fuga v g-molu BWV 542.

Slišali smo torej, razen pri zadnjih dveh, v glavnem manj znane skladbe, pri katerih

pa je izvajalec spet pokazal, da do tančin pozna celoten Bachov opus z vsemi tehničnimi zahtevami in stilnimi finesami. Bergantova gostovanja v Gorici nudijo redko priložnost, da se slovensko občinstvo lahko seznani z vrhunskimi dosežki slovenske glasbene poustvarjalnosti, zato je škoda, da se zadnjega koncerta ni udeležilo nekoliko več poslušalcev. Prof. Bergant nas vedno preseneča s popolnoma novim programom, kar dokazuje njegovo veliko delavnost in sposobnost življenja v najrazličnejše glasbene stile. Omeniti velja, da prof. Bergant v zadnjih letih precej igra skladbe starih italijanskih mojstrov, ki posebno lepo prihajajo do izraza na starih orglah zgodovinske vrednosti v Piranu, Izoli, Rojanu, Zgoniku itd., kjer je povsod tudi že nastopal.

—o—

Goriški občinski svet je prejšnji teden proti volji slovenskega prebivalstva sprejel sklep o gradnji tovornega postajališča na Jeromitišču pri Štandrežu. Za gradnjo so glasovali svetovalci KD, PSDI, PRI, PLI in MSI, proti pa so bili predstavniki komunistov, socialistov in Slovenske skupnosti. Goriška občina se je tako pokazala popolnoma gluha za stališča domačinov in predstavnikov Slovencev v občinskem svetu, ki menijo, da pomeni gradnja avtoporta na Jeromitišču hud udarec strnjivosti slovenskega etničnega ozemlja in hkrati domačemu kmetijstvu, zato predlagajo graditev tega objekta na drugem mestu.

—a—

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi vedno večjih stroškov smo primorani letos zvišati naročnino. Letna bo tako 6 tisoč lir, za inozemstvo pa 8 tisoč lir. Naročnike prosimo za uvidevnost in razumevanje. Uprava

Nova številka župnijskega vestnika »Ukve«

Izšla je nova, četrta številka drugega letnika župnijskega vestnika »Ukve«, ki je v celoti posvečena »dogodkom, ki so nastali v zvezi s tečajem slovenščine februarja letos v naših Ukvah«, kot je rečeno v uvodniku »Za naš domači jezik«. »O tem so skoraj že vsi slišali, vsak je povedal svoje, malokdo pa se je v te probleme resnično poglobil.« Uvodnik je napisan tudi v italijanščini.

Sledi 130 strani velikega formata (vestnik je šapilografiran) dokumentacije, kaj je pisal slovenski in italijanski tisk o znani zadevi s prepovedjo pošolskega pouka slovenščine v Ukvah, ki sta ga hotela prirediti župnik Mario Garjup in prof. Salvatore Venosi, pa jima je hotel šovinizem ne-

ke učiteljice in njenih pomagačev to preprečiti. Vendar šovinizem tokrat ni zmagal, tečaj v šoli je preprečil končno potres lanni maja. Vestnik upravičeno ugotavlja: »V našem listu smo tudi že pisali, da so bili akterji prepovedi tečaja tokrat popolnoma osamljeni in so bili tudi prisiljeni napraviti korak nazaj. Odveč je pripomniti, da nam je bila v tem našem pravičnem in principielnem boju zelo koristna vsestranska in odločna podpora italijanskih demokratičnih sil... Prepričani smo tudi — zaključuje župnijski vestnik »Ukve« — da bi tečaji uspeli po vseh naših občinah, če bi imeli na razpolago primerne dvorane, če bi obstojale dobra politična volja šolskih in drugih oblasti.«

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Revija »Cerkev v sedanjem svetu«

Naslovno stran nove, 11. in 12. številke revije »Cerkev v sedanjem svetu« krasi fotografija nove cerkve sv. Antona Padovanskega v Gornji Bistrici. Na zadnji strani platnic pa so objavljene fotografije nekaterih poškodovanih cerkvâ na Tolminskem.

Osnovna tema te dvojne številke — zadnje letnika 1976 — je: »Sredstvo družbenega obveščanja«. To so, bolj preprosto povedano, sredstva za poročanje oziroma obveščanje, torej tisk, radio, televizija. Aktualnosti te teme ni treba torej posebej poudarjati. V uvodniku pod naslovom »Obveščamo in oblikujemo«, ki ga je napisal ljubljanski pomožni škof Stanislav Lenč, je rečeno med drugim: »Ko smo v službi informacije, bi morali biti hkrati vedno v službi resnice. Morda se danes bolj kot kdaj vprašujemo s Pilatom: Kaj je resnica? Vemo, da imajo raznašalci informacij mnogokrat nataknjena očala različnih barv. Nekomu je resnica to, drugemu drugo. Res je med resnico in lažjo mnogo odtenkov. Čisto resnico in čisto laž hitro spoznamo, različne odtenke težje. Ideal bomo dosegli samo takrat, kadar bodo vsa družbena občila v resnici v službi iskrenega iskanja resnice. Morda v tej stvari tudi kristjani velikokrat grešimo. Težko nam je priznati nekaj, kar za nas ni prijetno. Takrat radi vsaj obidemo resnico. Ob veliki poplavi sodobnih družbenih občil moramo tudi kristjani imeti jasno stališče do njih. Ko jih na eni strani pozdravljamo in se jih veselimo, se jih na drugi strani tudi bojimo. Vemo namreč, da bi družbena občila morala biti v službi resnice, pravice in ljubezni, pa so mnogokrat v službi laži, pohujševanja, poveljevanja nasilja in krivic. Posebno mislimo ob tem na mladega človeka. Družbena občila bi mu morala pomagati oblikovati njegovo osebnost, njegovo zorenje, da bo dobil tisto temeljno naravnost na resnične življenjske vrednote, da bo odprt za krščansko oblikovanje življenja ali vsaj za naravno poštenost. Do tega gotovo ne bo mogel priti, če bodo njegova ušesa in njegovo vidno polje vedno polnile predstave o nasilju, razvratu, krivicah in podobnem«. Škof Lenč zaključuje svoj uvodnik z besedami: »Sloven-

ski kristjani moramo v našem prostoru in našem času skrbno in prav izrabiti to, kar imamo. Nimamo vsega, a vendarle imamo mnogo. Naj bo naše vodilo, da bomo skušali zares biti vedno v službi resnice, ljubezni in pravice, v službi stvarnega obveščanja in oblikovanja slovenskega kristjana. Včasih je to težko, ko je treba lomiti okorele in zastarele pojme in predstave. Kristus se je prilagajal takratnemu človeku in njegovemu načinu umevanja in izražanja, mi se moramo približevati današnjemu človeku. Ne bodimo preveč pasivni sprejemniki družbenih občil, potrebno je naše sodelovanje, ki se izraža tudi v dobronamerni kritiki, ki bistri, razčišča in obenem vzgaja«.

O stališču teologije do množičnih občil piše Drago Klemenčič, o vlogi televizije v življenju današnjega človeka Vitko Musek, o tem, kako sredstva obveščanja ustvarjajo nov tip človeka, razpravlja Bojan Ravbar, o časnikarjevi morali pa Ivan Merlak. Zlasti ta članek je važen in aktualen; namenjen je predvsem časnikarjem, posebno še časnikarjem pri verskih listih. Bravca pa precej moti dejstvo, da Merlak takorekoč v isti sapi uporablja slovenski izraz časnikar in srbsko-hrvaški izraz novinar, večkrat kar v istem stavku. Drugače pa je njegov članek odličen in zelo jasno prikaže etiko obveščanja, ki bi se je morali držati vsi čas-

nikarji. Tako npr. piše: »Tudi po časopisu ni dovoljeno človeka opravljati in obrekovati. Nekoga, ki je osumljen ali obdolžen kaznivih dejanj, ni mogoče imeti za krivega, dokler njegova obsodba pred sodiščem ni dokončna. Časnikar se lahko pregreši tudi s tem, da po nepotrebnem vzbuja dvome, da povezuje med seboj stvari, ki nimajo nobene zveze, da predstavlja kot dokazano nekaj, kar je samo domnevano. Niso dovoljene takoiimenovane kampanje proti osebam in legalnim ustanovam. Časnikar mora prav tako spoštovati zasebno in družinsko življenje. Ni pošteno postavljati skrivnih kamer in na vsak korak zasledovati znane osebnosti, razen če ti to izrečno dovolijo. Časnikar, ki bi objavil na nepošten način pridobljene fotografije ali obvestila, bi se hudo pregrešil zoper poklicno etiko«.

Danila Kladnik piše o avdiovizualnih medijih v katehezi.

V rubrikah na koncu revije naletimo na razpravljanje Ivana Likarja o krstu kot zakramentu prenovitve človeka v Kristusu; Jakob Laura je napisal članek »Kaj podpisemo na birmskem listku?«, dva članka pa obravnavata jaslice, namreč kakšne naj bodo, da bodo zares zrcalile resnico o Jezusovem rojstvu v hlevu, ne pa da bodo pačile in romantično ter kičasto potvarjale to resnico. Nekaj člankov se ukvarja s katehetskimi in liturgičnimi vprašanji. V rubriki »Dialog« pa razpravlja Rada Krečič in Miha Žužek o vprašanju duhovnikovega odnosa do ženske. Tudi v drugih rubrikah najdemo zanimive in aktualne članke, poročila in ocene nekaterih novih italijanskih knjig, ki obravnavajo teološko in moralno važne teme.

Slovenska etnologinja med Indijanci

Novi »Zbornik Svobodne Slovenije«, ki je prišel nedavno v Evropo, vsebuje tudi poročilo dr. Tineta Debeljaka o slovenski etnologinji dr. Branislavi Sušnik, raziskovavki indijanskih plemen v Chacu v Južni Ameriki. Branislava Sušnik je ravnateljica etnografskega oziroma etnološkega muzeja »Andrés Barbero« v Asunciónu, glavnem mestu Paragvaja in profesorica na filozofski fakulteti tamkajšnje državne univerze. Doma je iz kraja Devica Marija v Polju blizu Ljubljane. Študirala je na ljubljanski univerzi moderne in stare jezike in kazala nenavaden talent. Hotela je postati misijo-

narka, a do tega zaradi tragičnih življenjskih dogodkov, ki so jo usmerili drugam, ni prišla.

Po diplomi na ljubljanski univerzi je nadaljevala študij na univerzi v Rimu, kjer je študirala orientalske jezike in klinopis. Njuja jo je pripeljala v Južno Ameriko in sicer preko Argentine v Paragvaj. Tam se je začela takoj zanimati za Indijance. Sama pravi: »Kar začela sem z delom: občeševati z Indijanci. V Paragvaju živi 13 različnih indijanskih plemen. Paragvajski narod sam je izšel iz špansko-indijanskih mešancev Guaraničev«. Dr. Branki Sušnik jezik ni samo socialna zveza — nadaljuje dr. Tine Debeljak — temveč predvsem nosilec človeške kulture, zato je tako stremela priti v skrivnosti njihovega izživljanja, v antropološke in etnološke probleme. Sama je tudi povedala, da je začela čisto zasebno. Nobena uradna ustanova se ni zanimala za ta vprašanja. Da sem kljub tej brezbriznosti in včasih sovražnosti vzdržala — pripoveduje sama dalje — mi je gotovo pomagal privzgojeni upor proti vsemu, kar je »moraš« in »ne smeš«. V prvih letih so ji zasebne ustanove omogočile znanstveno raziskovanje indijanskega jezika in življenja. Šele nato pa najprej ministrstvo za vojsko, kar je zanimivo in razumljivo: hoteli so namreč poznati psiho svojih Indijancev.

O tem, kaj je raziskovala na svojih prvih potovanjih na indijansko etnično področje, pravi sama tole: »Zanimala so me tale vprašanja a) Če so mitična izročila usuznjevala Indijance tisoč let, zakaj in čemu so imela moč življenja? b) Ali primitivci kot človek potrebuje mitološko opravičitev in zakonitev vsega, kar dela in bo delal? Zakaj? Iz strahu ali ker nagonsko čuti, da kar je »človeško«, nima življenjske moči in je v tem primeru potrebna

(Dalje na 8. strani)

Novo delo Rada Lenčka

V založbi Pensylvanske državne univerze je izšel zbornik »The dilemma of the melting pot: The Case of the South Slavic Languages (Dilema mešalnega lonca: primer južnoslovanskih jezikov)«. Uredila sta ga Rado L. Lenček in Thomas F. Magner. Lenček, ki je živel nekaj let v Trstu, je kot znano profesor za slovanske jezike na univerzi Columbia v New Yorku. Zbornik, ki šteje 186 strani, vsezuje predavanja s »simpozija Michaela Pupina«, ki je bil 5. in 6. oktobra 1974. Lenček je zastopan z obširno, seveda angleško pisano študijo »Lingvistična raziskava o problemih mešanih jezikov v govoru slovanskih skupnosti v Združenih državah«. Iste teme obravnava Joseph Paternost, medtem ko se več avtorjev ukvarja s splošnim problemom mešanja in vpliva angleščine na druge jezike ali s specifičnimi problemi hrvaškega in srbskega je-

zika v ameriškem okolju. Te probleme se presoja iz skupnega jugoslovanskega zornega kota, s čimer si je tudi razložiti, da med »južnoslovanskimi jeziki« ni upoštevana bolgarščina, pa tudi ne makedonščina. Obžalovati je, da je s tega zornega kota slovenska narodna individualnost precej zabrisana. Študije, posebno Lenčkova, pa so zelo zanimiva novost kot poskus preučevanja mešanja jezikov na »živem primeru« in v okviru procesa, ki še traja. Podobno pozornost bi zaslužil problem vplivanja italijanščine na pogovorno slovenščino oziroma na naša narečja na Tržaškem, Goriškem in v Slovenski Benečiji.

—o—

Državna založba Slovenije je vrnila Edvardu Kocbeku rokopis njegove nove pesniške zbirke.

Sodobno kmetijstvo

Smotrno gnojenje travnikov

Vprašanje gnojenja še vedno ni ustrezno rešeno, saj bi morali odgovorni kmetijski uradi in znanstveni kmetijski inštituti, ki delujejo v deželi, že zdavnaj imeti razdeljeno deželno ozemlje v manjše predele in na osnovi njihovih lastnosti imeti okvirne podatke o posameznih tleh, o organskih in rudninskih snoveh v zemlji, o kislosti oziroma pH vrednosti, drugače povedano o reakciji tal, itd. Gnojilni poskusi, ki so jih tu pa tam izvedli področni kmetijski uradi, niso bili zamišljeni dovolj sistematično in nobena znanstvena ustanova ni preverjala dobljenih podatkov. Dokaz več o slučajnosti in nenačrtnosti, ki vlada na kmetijskem področju, kar seveda še dodatno slabša položaj kmetovalcev, ki se v kopici propagandnih vesti s strani trgovine in proizvajanja trdijo težko znajdejo. Posebno dandanes, ko cene obratnih sredstev, kot so gnojila, nenehno naraščajo, bi nekoliko več znanja glede uporabe posameznih gnojil bilo tudi v finančnem oziru zelo koristno, da ne govorimo o škodljivih posledicah tam, kjer pri gnojenju ne upoštevajo naravnih zakonitosti, zlasti zahteve, da moramo pred uporabo rudninskih gnojil oskrbeti tla z zadostno organsko snovjo.

Pomen humusa

Najpomembnejša sestavina zemlje oziroma temelj njene rodovitnosti je humus, ki daje zemlji lastnost vpijanja in zadrževanja vlage, zračnost, sposobnost, da veže hranilne snovi. Humus predstavlja tudi

hrano drobnoživkam, ki opravljajo zelo pomembno nalogo s presnavljanjem organskih in anorganskih snovi. One namreč razgradijo razne zelene odpadke, ostanke raznih poljskih rastlin, hlevski gnoj, kompost, torej skratka vse tisto, kar imenujemo organska snov. Tako postane vsa ta snov dostopna za rastline, postane humus. Ker se humus v tleh izrablja, ga moramo vedno znova dovajati zemlji. Po možnosti gnojimo s hlevskim gnojem vsaj vsako tretje leto. Hlevski gnoj trosimo jeseni, najkasneje v pozni zimi, februarja. Takoj ga moramo (tisti, ki nimajo trosilnikov), porazdeliti po površini, tako da hitro preperi. Zgodaj spomladi pa travnik dobro zbrnamo, sicer kupčki organske mase na površini ovirajo travo pri rasti. Za izdatno rast travne ruše pa je potrebno gnojiti travnike tudi z rudninskimi gnojili.

Gnojenje z rudninskimi gnojili

Vsaj vsako tretje leto moramo poskrbeti za založno gnojenje travnikov z rudninskimi gnojili, kot so kalijeva in fosforna. V vmesnih letih nam ni treba tako močno gnojiti, razen seveda z dušičnimi gnojili, o čemer več v naslednjem poglavju.

Vsi travniki, zlasti pa kraški, so revni na fosforju in kaliju, kraški tudi na apnenju, ker se v plitvih tleh ne zadrži. Tako za apnenje kot za dovod fosforja poskrbimo najbolje s Tomaževo žlindro. Tomaževa žlindra je zelo primerna za metuljnice (detelja). Travam pa omogoči daljše obdobje

rasti. Najprimernejši čas za trosenje Tomaževe žlindre in kalijevih gnojil je jesen. To lahko storimo tudi še v pozni zimi.

Pomen dušika

Dušik je lahko topna snov, zato ga trosimo le v dobi vegetacije, najbolje zgodaj spomladi. Potem pa po prvi košnji. Ko bi kosili pravočasno, to je že maja v fazi lantenja trav, bi bolje izkoristili pozno spomladansko oz. zgodnje poletno deževje in tako bi trava bila pred nastopom sušnega obdobja, navadno julija in avgusta, že dovolj razvita. Na ta način bi imeli dober pridelek otave, ki je na Krasu — zaradi poletne suše — skoraj vedno vprašljiv. Seveda je vprašanje zgodnejše košnje povezano s sušenjem sena. Morali bi začeti misliti tudi v naših krajih na prevetrovalne in dosuševalne naprave, ki so nujno potrebne, če hočemo kositi travo v primerem času. Takrat pa je vreme deževno in zato se košnja zavleče tja v junij. Tedaj pa trava ne vsebuje več toliko beljakovinskih snovi.

Osnova za boljše gospodarjenje v živinoreji je pridelovanje kvalitetne krme. Morali bi torej rešiti vprašanje dosuševanja sena. Izkoristiti bi morali za to predvidena kratkoročna posojila. Obenem bi morali oskrbeti tla s potrebnimi organskimi in anorganskimi (rudninskimi) gnojili. Če bodo tla dobro založena s humusom, to je s hlevskim gnojem, potem bo tudi učinek rudninskih gnojil večji. Količina hlevskega gnoja za travnik 1 ha (10.000 kvm) velikosti znaša 150-200 stotov. In to vsaj vsako tretje leto. Za odmere rudninskih gnojil pa je bolje, da se predhodno posvetujemo s strokovno službo, to je s strokovnjaki kmetijskih nadzorstev.

ČLOVEK PROTI LETU 2000

POGLED V ZGODOVINO ZRAČNEGA GUSARSTVA

Admiral Godfrey jih je pokazal štabnemu poveljniku mornarice in v kratkem so se znašli na mizi prvega lorda. Churchill je pokazal veliko zanimanje, istočasno pa izrazil »preseñenje«, da je bilo treba vse skupaj izvesti »neuradno«. Pripomba je sprožila plaz dogodkov. Še istega večera je Cotton prisostvoval združenemu zasedanju treh rodov vojske, kjer so padle še zadnje pregrade. Naslednji dan je letalski general Peirse že poizvedoval pri Cottonu o aparaturi Wild »Aparatura je last privatne družbe Aircraft Operating Company. Od začetka sovražnosti skušam prepričati letalsko ministrstvo, da jo rekvizira. Da sem lahko preskrbel načrte admiraliteti, sem jo moral uporabljati kot privatnik!« Kolesa so se sedaj začela končno vrteti in v kratkem je prišlo do pogajanj za prevzem.

Nekako v tem času je bila nekaterim iz njegove ekipe izročena posebna značka, uradno registrirana s tajinstveno siglo CC 11. Le redki izbranci so vedeli, da je šlo za Cottonovo potegavščino. CC je bila kratica za Cotton's Crooks (Cottonovi izkrivljenci — očitno namigovanje na osebne spretnosti nekaterih članov oddelka, ki so si vedno znali pomagati »tako ali drugače« do potrebnega materiala). Številka 11 pa se je nanašala na apokrifno 11 zapoved: »Naj ti ne pridejo na sled!«

Kako je bila ta značka zaslužena, lepo dokazuje sledeča epizoda. Ko se je bližala invazija Belgije, je bilo kopni vojski veliko do tega, da bi izpopolnila in posodobila karte Belgije, ki so bile že obupno zastarele in neprikladne. Od polovice marca 1940 naprej so kompasi Cottonovih pilotov nepričakovano oboleli za epidemijo »nezanesljivosti« in magnetskih motenj. Skupek teh nezgod je prinesel kopnim silam lepe, sodobne karte Belgije, Cottonu pa čez čas resen opomin letalskega štaba, ker je bil fotografiral nevtrarno ozemlje.

Od vseh novosti, ki so jih Britanci doprinesli k letalskemu izvidništvu, nam preostaja še interpretacijska sekcija, kjer pa naš Cotton že stopa nekako v ozadje. Da je to bil pomemben člen celotne organizacije nam dokazuje obisk kralja in kraljice nekje sredi poletja 1940 enemu od obeh centrov, ki sta takrat delovala v južni Angliji. V skladu s tradicijo tudi tu ni šlo vse po formalnem redu. Constance Babbington - Smith, ki smo jo omenili v prejšnjem nadaljevanju, poroča, da je bilo slišati precej smeha, ko je kraljevski par prišel do oddelka za karte in načrte. Pozneje je krični komandant Hemming, ki je spremljal kralja, stvar pojasnil. »Kako naj bi kralj vedel, da za nas Wild pomeni aparaturu in ne »divji« kot za vse ostale Angleže.« Ko je prišel do omar, kjer so hranili načrte, izrisane z Wildovo aparaturu in na katerih je bil napis

WILD PLANS. je prasnjal v smeh in prav vljudno vprašal: »Teh mi seveda ne bi hoteli pokazati?«

Dva meseca pozneje je bila hiša, kjer so hranili »Divje načrte« kup kadečih se ruševin. Začela se je bila zračna bitka za Anglijo in neusmiljena nemška bombardiranja. Nekaj dni po bombnem napadu, ki smo ga omenili, na začetku odstavka, so sporočili službujočemu častniku: »Straža pravi, da čaka pri vratih kralj!« Precej skeptičen se je napotil do vrat, a je res opazil kraljevsko limuzino in Jurija VI. Ko je skočil v pozor, mu je kralj z nasmeškom pojasnil: »Peljal sem se iz Londona proti Windsorju in ko sem pogledal proti Hestonu, sem opazil, da manjka eden od hangarjev, zato sem se oglasil, da poizvem, kako vam je.«

To se je dogajalo že v letih, ko je Goehringova Luftwaffe praktično zginila z evropskega neba in so zavezniška letala neusmiljeno klestila vse cilje — in še kaj povrhu, toda to je druga zgodba in o njej pozneje — ki jim jih je marljivo sporočalo letalsko izvidništvo. Nemci so se branili s premeščanjem ključnih tovarn pod zemljo, z njihovim razkosanjem in razpršitvijo, tako da škoda ni mogla nikdar biti usodna, in pa z domislicami, kot smo jih opisali v primeru V-2. To je bila v svojem bistvu kaj preprosta pogruntavščina, a izredno učinkovita, saj najdemo v vseh arhivih zračnega izvidništva, mislim, samo dve sliki, ki kažeta skrivnostno raketo. Ena je bila slučajno posneta med preletom javnega parka v holandskem Den Hagu, ko so jo pravkar pripravljali za vzlet.

S.M.

BELI: Kh5, Ta3, Ta6, Sc4, Se4

ČRNI: Kd 5, b5, c5, e5, f5

Mat v treh potezih.

Položaj je odlikovan s precejšnjo mero pomembne lastnosti, ki ji pravimo simetrija. Če se ogledujemo na levo in na desno od d-linije, opazimo na eni in na drugi strani podobne razmere: na levi črna kmeta b5 in c5, na desni črna kmeta e5 in f5; na levi beli skakač Sc4, na desni beli skakač Se4. Beli trdnjavi Ta3 in Ta6 res nista simetrično postavljeni; simetrično (enako na levi kot na desni) pa obvladujeta tretjo in šesto vrsto. Črni kralj je na »osi«, na d-liniji, ne tako beli. Ker pa v nekem smislu — kot bomo videli v spodnjih variantah A in D — nadomešča belo trdnjavo na nasprotnem koncu šahovnice, prispeva nekoliko tudi sam k splošni simetriji.

Simetrijo, ali bolje komaj zaznaven odklon od nje, oznanjajo starogrški templji; simetrijo razkazuje že s samo telesno zgradbo vse živo, od morske zvezde do človeka. Za to, da je simetrija forma ali Kant si ga vedi kaj, so si vsi filozofi vsak trenutek pripravljeni skočiti v sive lase. Simetrija je tudi vsakdanji kruh matematikov in fizikov.

Kako lahko mi obrnemo v svoj prid simetrijo današnjega problema (Lucidi, 1954)? Zelo enostavno, tako, da črtamo kot možno rešitev vsako potezo, za katero obstaja simetrična. Na primer: 1. Tc3 ne more biti rešitev, saj bi v tem primeru bila rešitev prav tako 1. Te3 (pravzaprav bi zelo težko bila rešitev tudi katerakoli druga poteza s trdnjavo po tretji ali šesti vrsti, saj so si vse več ali manj enakovredne). Isto velja za simetrični potezi 1. Scd6 in 1. Sed6 (in v manjši meri za katerokoli potezo z enim od obeh skakačev). Vse to pa zato, ker dveh ali več rešitev ne more imeti noben problem, ki zares zasluži to ime. Od tega, kar ostane, se izkaže za rešitev naslednja:

1. T3a4

Glede na odgovor črnega obstajajo variante:

A) 1. ... Kc4; 2. Sd2+ Kb4, 3. Tb3 mat

B) 1. ... Kc4; 2. Sd2+ Kd4, 3. Td6 mat

C) 1. ... Kc4; 2. Sd2+ Kd5, 3. Td3 mat

D) 1. ... Ke4; 2. Sd2+ Kf4, 3. Tf3 mat

E) 1. ... Ke4; 2. Sd2+ Kd4, 3. Td6 mat

F) 1. ... Ke4; 2. Sd2+ Kd5, 3. Td3 mat

G) 1. ... bc4; 2. Sf6+ Kd4, 3. Td6 mat

H) 1. ... fe4; 2. Se3+ Kd4, 3. Td6 mat

I) 1. ... b4, 2. Sed2 karkoli, 3. Td6 mat

J) 1. ... f4, 2. Scd2 karkoli, 3. Td6 mat

K) 1. ... Kd4, 2. Scd2 (ali Sed2) karkoli, 3. Td6 mat.

—O—

NEVARNOST ZA GRADNJO SLOVENSKEGA CEST

■ nadaljevanje z 2. strani

neje preusmeriti za ceste. Žal se to še vtdno ni zgodilo. To pa ne pomeni, da ne bi mogli na zvezni ravni še naprej vztrajati pri tem, naj se vsaj Sloveniji zaradi posebnega položaja, ki ga ima v prometni povezavi z ostalo Evropo, dovolijo nekoliko spremenjena merila.«

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphar Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

SLOVENSKA ETNOLOGINJA

(nadaljevanje s 6. strani)

pomoč mitičnega psa ali mitičnega tapirja? Vedno iskanje življenja zunaj sebe se končno spremeni v navado, v železno srjajo, v suženjstvo. Ta pogled v primitivno stvarnost je jedro tisočletnega človeštva v zgodovini brez letnic, brez imen, brez krajev in brez oblek. Ta problem je predstavljal bistvo mojega nastopnega predavanja v Paragvajskem Ateneu.

Kot prva ženska je šla sama na raziskovanja med Indijance, kar se je dotlej smatralo za moško domeno. Njeno predavanje »Zgodovina ognja in vode med ameriški plemeni« na filozofski fakulteti je vzbudilo pozornost.

Tedaj je tiskala že prve razprave o jezikoslovnih in etnoloških problemih Indijancev ter postala redna članica Paragvajске znanstvene družbe »Sociedad Científica del Paraguay«. Od tedaj ji je bilo delo lažje, pač pa jo je rektor prosil, naj piše bolj poljudno znanstveno, da jo bodo slušatelji lažje razumeli. Kmalu so jo imenovali za ravnateljico etnografskega muzeja v Asunciónu in za profesorico na z muzejem povezani etnološki fakulteti, kar je še danes. Zdaj vodi ta muzej že 20 let in ga je vzorno uredila. Ustanovil ga je pred desetletji italijanski humanist dr. Barbero, ki je bil tudi njegov lastnik. Prvi ravnatelj pa je bil Nemec dr. Max Schmidt, svetovno znani etnograf. Ko sta oba umrla, je ostala zbirka celo desetletje neurejena in razmetana, brez klasifikacije, dokler ga ni prevzela l. 1955 Branka Sušnik.

Prof. Metraux iz Pariza in prof. Stewart iz Washingtona sta se že pred letom 1958 izrazila, da je to »najboljše urejen muzej v Južni Ameriki«. Muzej hrani veliko zbirko raznih predmetov, ki se tičejo indijanskih rodov, ima pa tudi knjižnico z etnografskimi knjigami in revijami iz vse Latinske Amerike ter pomeni, po priznanju zbornika kalifornijske univerze, »eno najboljših socialnih pridobitev v pa-

ragvajski državi ter dragocen temelj vsakemu tujemu etnologu za delo v Paragvaju».

Poleg tega dela pa se je odpravljala Branka Sušnik na raziskovalne ekspedicije na indijansko področje, najraši sama. Po pol leta biva sredi kakšnega plemena in si poišče najprej stik s šamani, ker ti čarovniki kot posredovalci med skupnostjo in nenaravnimi silami poznajo celotno versko in mitološko vsebino svojega plemena, kar jo predvsem zanima. Zaupanja šamanov pa si ni lahko pridobiti; v ta namen se mora sama podvreči raznim šamanskim obredom in sodelovati pri njih. Po dva dni mora biti med njihovim postenjem brez hrane in celo brez vode in potem mora preizkusiti njihov narkotični preparat. Včasih se ji kar vrtilo v glavi od teh mamil. Tako se udeležuje tudi obreda imenovanja novorojenih otrok, a prej je morala sama sprejeti indijansko ime »Roža boga Tupa«. Če verjamete ali ne, ta ceremonija je bila ginljiva, je rekla. »Kadar človek pozna njih verstvo, kadar živi dalj časa med njimi in čuti, kako ti šamani z vso resnostjo iščejo »mojo novo dušo« med umrlimi guaranijskimi, ima raziskovavec res vtis, da je sklenjeno krvno prijateljstvo s tistim plemenom, ki tuju pokloni dušo kakega umrlega soplemenjaka«. Zadržila je tudi, da na njenih raziskovalnih potovanjih ni pravzaprav nobenih pustolovščin in senzacij s praktičnega stališča: so le nevšečnosti. Neprijetnosti in celo smešne stvari se dogajajo redno, je rekla. Toda vse to se hitro zamegli in mi ne ostane v spominu, ker je »avantura« duhovnega in razumskega spoznavanja veliko močnejša. Nevarnosti od kač in tigrov je vedno precej; vendar kadar koli je bila taka nevarnost, mi je Indijanec že bil povedal svoje legende in svoje mite o teh živalih in so se mi zdele zato zelo »človeške«.

Doslej je objavila Branka Sušnik 35 znanstvenih razprav in samostojnih publikacij in opravila več kot 20 raziskovalnih ekspedicij.

Živo zanimanje za slovensko preteklost

»Tednik «Ita», ki izhaja v Ljubljani, je prinašal v nadaljevanjih razpravo Ivana Rebca »Ali so bili Etruščani Sloveni?«, ki sicer navezuje na nedvomno napačno teorijo, da so morali biti Etruščani, ki so bivali, kot znano, v zadnjem tisočletju pred Kristusom v srednji Italiji, Sloveni ali predniki Slovencev, kar da bi izhajalo iz podobnosti določenih besed v njihovem in starslovenskem jeziku, vendar pa je kljub temu zelo zanimiva in je našla velik odmev pri bralcih. V razpravi navaja namreč v dokaz svoji teoriji vsakovrstne etnografske in narečne podrobnosti, ki pa so dovolj zanimive tudi same po sebi, neglede na teorijo o Etruščanih. Ivan Rebec je očitno dober opazovavec in ljubi staro slovensko ljudsko kulturo ter z vzgledno skrbnostjo zbira veliko tistega, kar spada k njej, le da je premalo kritičen v tolmačenju teh stvari in prehitro pripravljen, da jih razlaga samo v tistem smislu, kot je v prid njegovi teoriji.

Najbolj pozitivno pa je dejstvo, da je njegovo pisanje poživilo v javnosti zanimanje za slovensko preteklost in izvor našega naroda. To je dokaz, da Slovenci, bodisi starejši, bodisi mlajši, le niso tako brezbržni do narodne usode, kot nas skušajo nekateri prepričati. Vse, kar se nanaša na staro ljudsko kulturo in na narodno zgodovino, vzbudi takoj živo in široko zanimanje. Ljudje si želijo takega razpravljanja in živahno sodelujejo pri njem. To dokazuje tudi druga rubrika v omenjenem listu: »Raz-

mišljajte z nami: Kdo ste, od kod ste?«, kjer nekdo razlaga pomen in nastanek slovenskih priimkov, v eni zadnjih številčk npr. nastanek priimka Dekleva. Tudi v tej rubriki je najti malo zares kritično pretehtanih prispevkov ali razlag, vse je bolj ugibanje in sklepanje v smislu takojimenovane ljudske, to je fantazijske etimologije, vendar pa se je razodelo, da tudi to vprašanje zelo zanima bralce. Ljudje bi radi vedeli, kaj pomenijo njihovi priimki, ki so z etimološkega stališča pogosto za današnji rod popolnoma nerazumljivi. Žal je slovensko jezikoslovje tudi to področje popolnoma zanemarilo, medtem ko ima drugod, npr. na Švedskem ali v Nemčiji, univerzitetne katedre za razlago priimkov, ki spadajo k besednemu zakladu vsakega naroda, in o tem izhajajo debele knjige, priročniki, pa tudi doktorske disertacije. Prej ali slej pa se bo nujno moralo vrniti iz svojih abstraktnih vseslovanskih višin na resnična, konkretno slovenska tla in se bo moralo začeti ukvarjati s tem.

—O—

Prof. Josip Tavčar, znani dramski avtor in predsednik Stalnega slovenskega gledališča v Trstu, je v sredo zvečer v italijanščini predaval v manjši dvorani Kulturnega doma o dramskih delih Ivana Cankarja, v zvezi s stoletnico njegovega rojstva. Predavanje je priredil »Ente italiano per la conoscenza della lingua e della cultura slovena«.